

12. Joyce James. A Portrait of the Artist as a Young Man. London : Penguin Books, 1996. 288 p.
13. Wierzbicka A. Understanding cultures through their key words: English, Russian, Polish, German, and Japanese. New York, Oxford : Oxford University Press, 1997. 328 p.
14. Wierzbicka A. Cross-cultural Pragmatics: The Semantics of Human interaction. Berlin / NY : Walter de Gruyter, 2003. 502 p.

УДК 811.11:82-94

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.13-2.24>

## ТЕМАТИКА «ФЕМІННОГО» ДИСКУРСУ В МАКРОСТРУКТУРІ ЩОДЕННИКА ПАУЛІ МОДЕРЗОН-БЕКЕР

### THE THEMES OF FEMININE DISCOURSE IN THE MACROSTRUCTURE OF PAULA MODERSON-BECKER'S JOURNAL

**Морозова Л.І.,**

*orcid.org/0000-0001-5142-2914*

*кандидат філологічних наук, доцент,  
доцент кафедри германської філології  
Горлівського інституту іноземних мов*

*ДЗВО «Донбаський державний педагогічний університет»*

У статті на матеріалі щоденника німецької художниці Паулі Модерзон-Бекер проаналізовано тематику «фемінного» дискурсу. Провідними мотивами ведення щоденника для неї є самовираження, самоаналіз і саморефлексія, пов'язані зі становленням її творчої особистості. Специфіка тематики щоденника художниці зумовлена поєднанням у ньому побутового дискурсу, властивого будь-якому щоденнику, з художнім дискурсом, типовим для митців, і з «фемінним» дискурсом, характерним для авторок-жінок.

Кількісно в щоденнику Паулі Модерзон-Бекер переважають записи 1898–1899 рр. та 1901–1902 рр., зроблені під час її життя в колонії митців Ворпсведе, і в яких відбито процес становлення її творчої особистості під впливом знайомства з творчістю інших мешканців цієї колонії художників. Авторка щоденника віддає перевагу традиційному датуванню своїх записів, 31 із наявних 55 записів (56,4%) містить число, місяць і рік запису, в інших випадках зазначено місце та число, місяць і рік запису мають 6 записів, місяць і рік запису – 2 записи, 3 записи мають місце запису, 2 записи містять назви пори року та рік, 2 записи вказують на християнське свято Великодня, 5 записів не марковані хронологічно та локально, 4 записи марковані в інший спосіб.

Відповідно до наявних макротем і тематичних блоків щоденникові записи Паулі Модерзон-Бекер систематизовано в три групи: щоденникові записи з тематичним блоком «приватне життя» (36,4%), щоденникові записи з тематичним блоком «мистецтво» (29%), щоденникові записи з тематичними блоками «приватне життя» і «мистецтво» (34,6%).

Тематичний блок «приватне життя» найповніше репрезентує тематику «фемінного» дискурсу, тому що представлений такими макротемами, як: «ідеал сучасної жінки», «жіноча дружба», «шлюб», «материнство», які розгортаються в щоденнику динамічно, відповідно до набутого художницею життєвого досвіду. Усі тематичні блоки пов'язані із самопошуком авторки щоденника, шлях становлення її особистості постає як шлях до себе через пізнання інших.

**Ключові слова:** щоденник, фемінний дискурс, макроструктура щоденника, щоденниковий запис, макротема, тематичний блок.

The article based on the diary entries of the German artist Paula Moderson-Becker analyzes the topic of “feminine” discourse, where her own gender positions are reflected. The leading motives for keeping her own diary are self-expression, introspection and self-reflection, caused by the formation of her creative personality. The specifics of the subject matter of the artist’s diary are caused by the combination of the everyday discourse which is inherent in any diary with the artistic discourse typical for artists, and the “feminine” discourse characteristic of female authors.

Quantitatively in Paula Moderson-Becker’s diary, the records of 1898–1899 and 1901–1902, which were made during her life in the Worpswede artist colony, reflected the process of becoming her creative personality under the influence of the acquaintance with the work of other residents of this artist colony.

The author of the diary prefers the traditional dating of her notes, 31 from present 55 contain a place and date of recording, otherwise the place, month and year of noting or the place and year of noting are indicated.

According to the present macros and subject blocks, Paula Moderson-Becker’s diary notes are organized into three groups: diaries with a private life block (36.4% of total diary entries), diary entries with an art block (29% of total diary entries) entries), diary entries with thematic blocks “privacy” and “art” (34.6% of total diary entries).

The thematic block “privacy” most fully represents the theme of “feminine” discourse, because it is represented by such macrothemes like: “the ideal of the modern woman”, “female friendship”, “marriage”, “motherhood”, which unfold in the diary in accordance with the acquired life experience of the artist.

All topic blocks are related to the self-seeking of the author, the way of becoming her personality emerges as a way to herself through the knowledge of others

**Key words:** diary, feminine discourse, macrostructure of the diary, diary entry, macrotheme, thematic block.

**Постановка проблеми.** Філологічні студії початку XXI століття засвідчують сталий дослідницький інтерес до жіночої творчості, зокрема, в межах гендерології вивчають «жіночу» літературу, «жіночий» стиль письма, «фемінний» дискурс тощо. При цьому поза увагою науковців часто залишаються особистість жінки-творця, її внутрішній світ, одним із засобів пізнання якого слугує її щоденник, в якому письмово зафіксовано все, що її цікавить і хвилює, непокоїть і бентежить. Саме таким нам видається щоденник Паули Модерзон-Бекер, однієї з найталановитіших представниць німецького експресіонізму, три покоління родичів якої мешкали в Одесі та Санкт-Петербурзі, проте не мали жодного стосунку до світу мистецтва. Ця молода жінка увійшла до світу зображального мистецтва як мешканка колонії художників Ворпсведе, пройшовши складний творчий шлях від не завжди слухняної учениці Ф. Маккензена до унікальної творчої особистості, вільної від панівних у цьому переважно чоловічому мистецькому оточенні поглядів на зміст і форму картин. Її особистою трагедією стала постійна боротьба за право вільно творити: спочатку в батьківському домі, потім серед художників Ворпсведе і, врешті-решт, з чоловіком Отто Модерзоном, який досить критично ставився до її незвичайних із погляду класичного мистецтва картин, де представлені осяяні щастям материнства селянки, де панують яскраві кольори життя, де пропорції зображених осіб відповідають авторському баченню, а не усталеним канонам.

**Постановка завдання.** Стаття має на меті вивчити тематику «фемінного» дискурсу у макроструктурі щоденника Паули Модерзон-Бекер, адже гендерні позиції, як зазначає М. Варикаша, відображаються в тематиці, проблематиці та образах персонажів [2, с. 18]. Об'єктом аналізу є окремі щоденникові записи, в яких, власне, і реалізуються авторські інтенції.

**Виклад основного матеріалу.** Розмаїття потрактувань щоденника, що представлено в дисертаціях початку XXI ст. [1–8], зумовлено, на нашу думку, наявністю різноманітних дослідницьких стратегій (соціологічних, герменевтичних, психоаналітичних, гендерних тощо), поширених у сучасній філології щодо документалістики. Ми погоджуємося з думками стосовно того, що в щоденниках реалізується побутовий дискурс із властивими йому спонтан-

ністю, прив'язкою до конкретної комунікативної ситуації, суб'єктивністю вираження інформації, порушенням логіки структурної оформленості висловлювання, використанням зниженої та жаргонної лексики, денотативною спрямованістю використаних лексичних одиниць із вказівкою на конкретну прагматичну ситуацію [1]. Стосовно ж щоденника Паули Модерзон-Бекер маємо вказати на властиве йому специфічне поєднання рис побутового дискурсу з характерним для митців художнім дискурсом і з притаманним авторці-жінці «фемінним» дискурсом.

Як твердить С.Д. Гольвіц, свій перший щоденник Паула Модерзон-Бекер почала вести в 14 років, це були скоріше окремі щоденникові записи, що з вражаючою щирістю та нетактовністю передавали думки та почуття 14-річної дівчини: “Einmal wird ein Tagebuch eingerichtet und mit ein paar feierlichen Zeilen geweiht, jeder Gedanke, jede Empfindung der Vierzehnjährigen, so verkündigt sie, soll da mit rücksichtsloser Aufrichtigkeit gegen sich selbst eingetragen werden. Das Büchlein in kinderhaft buntem Umschlag kommt nicht über wenige Seiten Geschriebenes hinaus und besteht nur aus verschiedenen Anfängen” [9].

Проте невдовзі вона припинила їх вести, занурившись у навчання та подорожі, лише з усвідомленням важливості мистецтва в її житті, зіштовхнувшись із повним нерозумінням і неприйняттям такого її вибору життєвого шляху з боку родини, вона почала систематично вести щоденник, довіряючи йому те, що не розуміли ані близькі, ані друзі, ані в майбутньому колеги-художники. Тож можна говорити про те, що мотивами ведення щоденнику для Паули Модерзон-Бекер були самовираження, прагнення самоаналізу, авторефлексія.

Розміщений у межах проекту [gutenberg.spiegel.de](http://gutenberg.spiegel.de) щоденник Паули Модерзон-Бекер містить 55 щоденникових записів, він структурований видавцем у тринадцять блоків із зазначенням місця та дати написання таким чином:

- Ворпсведе, 1897 (1 щоденниковий запис);
- Берлін, 1897 (1 щоденниковий запис);
- Норвегія, 1898 (1 щоденниковий запис);
- Під черемою (1 щоденниковий запис);
- Ворпсведе, 1898–1899 (14 щоденникових записів);
- Щоденниковий запис із літньої подорожі з тіткою М. та В.Д. по Швейцарії;
- Париж, 1900 (2 щоденникові записи);

Ворпсведе, 1900 (7 щоденникових записів, 3 з яких не мають датування, але зроблені вже після заручин з Отто Модерзоном);

Ворпсведе, 1901–1902 (15 щоденникових записів);

Париж, 1903 (3 щоденникові записи);

Ворпсведе, 1903–1904 (1 щоденниковий запис);

Париж, 1905 (1 щоденниковий запис);

Париж, 1906–1907 (5 щоденникових записів).

Як бачимо, Паула Модерзон-Бекер вела свій щоденник упродовж 1897–1907 рр., кількісно в ньому переважають записи періоду її життя в колонії митців Ворпсведе 1898–1899 рр., 1900 р. та 1901–1902 рр., що відбивають процес становлення її творчої особистості.

Авторка щоденника віддає перевагу традиційному датуванню своїх записів, 31 з наявних 55 записів (56,4%) містить число, місяць і рік запису, в інших випадках зазначено місце та число, місяць і рік запису (6 записів), місяць і рік запису (2 записи), 3 записи мають місце запису, 2 записи містять назви пори року та рік, 2 записи вказують на християнське свято Великодня, 5 записів не марковані хронологічно та локально, 4 записи марковані в інший спосіб.

З проаналізованих нами щоденникових записів Паули Модерзон-Бекер постає, що її як молододу

жінку цікавило досить широке коло «жіночих» проблем, як-от:

– Якою має бути сучасна жінка? Чи має вона право бути фінансово та духовно незалежною від чоловіка?

– Чи має право жінка та власну творчу унікальність чи все ж має наслідувати у своїй творчості визнаних колег-чоловіків?

– Що лежить в основі щасливого заміжжя? Чи є материнство сенсом життя жінки? і т.і.

Відповідно, тематика її щоденникових записів характеризується специфічним поєднанням типово «жіночих» тем, як-от: родина, шлюб, жіноча дружба тощо, та типово «чоловічих» тем, як, наприклад, сенс життя, мистецтво як сфера професійної діяльності, власні творчі пошуки тощо.

За наявними у них макротемами та тематичними блоками щоденникові записи Паули Модерзон-Бекер можна класифікувати таким (див. табл. 1).

Прикметно, що кількісно серед проаналізованих нами щоденникових записів переважають такі, що утворюють тематичний блок «приватне життя», тож очевидним є їхня належність до побутового дискурсу, в якому, зважаючи на гендерну приналежність авторки, найбільш повно представлена тематика «фемінного» дискурсу.

Таблиця 1

Типологія щоденникових записів Паули Модерзон-Бекер

Щоденникові записи з тематичним блоком «приватне життя»	Щоденникові записи з тематичним блоком «мистецтво»	Щоденникові записи з тематичними блоками «приватне життя» та «мистецтво»
Берлін, 1897 Під черемхою 19 січня 1899 Щоденниковий запис із Парижу № 2, 1900 Ворпсведе, 2 липня 1900 Ворпсведе, 3 липня 1900 22 жовтня 1901 24 лютого 1902 29 жовтня 1898 Щоденниковий запис із Ворпсведе № 2, 1900 Щоденниковий запис із Ворпсведе №3, 1900 Великодній тиждень, березень 1902 Понеділок на Великодньому тижні, 31 березня 1902 2 квітня 1902 2 травня 1902 Восени 1902 Париж, 24 грудня 1906 8 березня 1906 26 травня 1906 20 липня 1906 Разом 20 записів (36,4%)	4 жовтня 1898 24 жовтня 1898 15 грудня 1898 19 лютого 1899 6 березня 1899 Березень 1899 До літньої подорожі з тіткою М. та В.Д. по Швейцарії Ворпсведе, 3 вересня 1900 Того ж дня, увечері Квітень 1902 29 травня 1902 3 червня 1902 7 серпня 1902 1 грудня 1902 25 лютого 1903 8 травня 1906 Разом 16 записів (29%)	Ворпсведе, влітку 1897 Норвегія 1898 4 жовтня 1898 29 жовтня 1898 11 листопада 1898 15 листопада 1898 29 листопада 1898 12 грудня 1898 16 грудня 1898 24 січня 1899 Ворпсведе, 30 березня 1899 Щоденниковий запис із Парижу № 1, 1900 Ворпсведе, 26 липня 1900 Щоденниковий запис із Ворпсведе № 1, 1900 1 грудня 1902 15 лютого 1903 25 лютого 1903 Квітень 1903 Щоденниковий запис із Парижу, 1905 Разом 19 записів (34,6%)

Тематичний блок «приватне життя» репрезентований такими макротемами, як: «ідеал сучасної жінки», «жіноча дружба», «шлюб», «материнство», що розгортаються динамічно, відповідно до зміни життєвих поглядів Паули Модерзон-Бекер під безпосереднім впливом набутого нею життєвого досвіду. З іншого боку, всі ці теми прямо пов'язані з її самопошуком, її шлях до себе має вигляд у щоденнику пошуку в оточуючих тих рис, які вона вважає значущими для себе.

Свій *ідеал сучасної жінки* художниця детально описала у щоденниковому записі 1897 року: вона захоплювалася жінкою, яка, подібно до чоловіка, сама здатна творити свій прекрасний світ з урахуванням великих планів на майбутнє: “Sie schafft sich von ihnen heraus eine kräftige schöne Welt. Eine Welt wie dies eines Jünglings, der in das Leben hineingeht mit großen Plänen” [9]. Ця ідеальна жінка ненавидить усе незначуще в жінках, але й любить чоловіка в його величчі, коханням, сповненим великодушності та покірності: “Sie hasst das Kleine am Weibe. Sie liebt den Mann in seiner Größe. Sie liebt ihn mit stiller Großmut und demütigen Herzens” [9]. Хоча ідеальна жінка і вважає себе меншою за інших, вона все ж величніша за них, бо наполегливо прагне саморозвитку: “Sie sieht sich klein und die anderen groß. Und doch sie ist größer als wir alle. Sie ist noch Knospe. Sie harrt noch der Entwicklung. Sie ahnt es nicht, doch harrt sie mit klopfendem Herzen” [9]. Її манера розмовляти подібна до чоловічої, вона висловлюється без фальші та підтексту: “Sie spricht wie de gute Mann, ohne Falsch, ohne Hintergedanken” [9]. Паулі подобалася ця проста велич, в якій, як у класичному мистецтві, поєднані щось заспокійливе та освіжаюче з природним, пульсуючим: “Sie wirkt erfrischend, beruhigend, wie das klassische Altertum. Und doch viel natürlicher, pulsierender” [9]. Саме таке поєднання вона і вважала дійсністю, модерном: “Denn es ist Wirklichkeit. Es ist Leben, modernes Leben” [9].

З темою «ідеал сучасної жінки» перетинається тема «*жіночої дружби*», Паула шукала в подрузі не тільки можливості поговорити на «жіночі» теми та поділитися своїми почуттями і переживаннями, а й можливості поспілкуватися з духовно та душевно близькою людиною, яка теж захоплюється мистецтвом. Перші згадки подібного роду стосуються А. фон Флінк, яка привернула увагу молодій художниці не тільки своїм зовнішнім виглядом, адже вийшла до вечері в штаних, але й своїм розумом, освіченістю та життєвим досвідом: “Ich war auf sie schon vorbereitet und war also nicht so sehr erstaunt, sie in Hosen zu Tisch kommen

zu sehen. Sie interessiert mich. Sie scheint klug zu sein. Sie hat vieles gesehen, ich glaube empfindend gesehen!” [9]. Паула вважала, що емоційно пережитий досвід навчання в Парижі мав відбитися і в її творчості, тому вона прагнула побачити роботи пані фон Флінк: “Sie hat in Paris studiert, wie lange? Mit welchem Erfolg? Ich weiß es nicht, jedenfalls möchte ich rasend gern was von ihr sehen” [9]. Пізніші щоденникові записи не розповідають про те, чим завершилося це знайомство, напевно, дружні стосунки між цими жінками не склалися.

Друга спроба знайти споріднену душу пов'язана з Кларою Вестхоф, у щоденниковому записі від 16 грудня 1898 р. описаний захват Паули від її роботи над бюстом старої жінки: “Ich bewunderte das Mädels, wie sie neben ihrer Büste stand und sie antönte” [9]. Ці приязні почуття посилилися під час особистого знайомства на прогулянці, схожість їхніх інтересів викликала щирі радість у Паули і бажання подружитися: “Die möchte ich zur Freundin haben... Das war eine Lust. Das Herz lachte und die Seele hatte Flügel” [9].

Як розвивалися ці стосунки надалі, відомо з інших джерел, а не з пізніших щоденникових записів Паули, хоча в записі від 22 жовтня 1901 р. з Ворпсведе художниця сумувала через завершення їхньої дружби після заміжжя Клари з Р.М. Рільке і журилася від того, що більше не є частиною її життя, хоча й вважала її частиною свого життя: “Ich scheine zu ihrem Leben nicht mehr zu gehören. Daran muß ich mich erst gewöhnen. Ich sehne mich eigentlich danach, daß sie noch zu meinem gehöre, denn es war schön mit ihr” [9].

Отже, у своїх сучасницях Паула Модерзон-Бекер цінувала незалежність, здатність до самореалізації, зокрема, у художній творчості, щирість і відвертість у стосунках з іншими жінками.

З іншого боку, вона все ж не мислила собі сучасної жінки поза *шлюбом*, ця макротема є наскрізною темою її щоденникових записів, зроблених у Ворпсведе. Саме під таким кутом зору вона розглядала стосунки мешканців цієї колонії митців, зокрема, в щоденниковому записі від 24 жовтня 1898 р. йдеться про атмосферу спорідненості душ, що панувала в родині Г. ам Енде. Ніжність кохання осяяла будинок цієї родини рожево-червоним світлом, що робило і їхніх відвідувачів такими ж ніжними і м'якими: “Die Zartheit der Liebe, mit der diese beiden Menschen verkehren, durchleuchtet ihr ganzes Häuslein mit rosenrotem Licht. Und jeder, der diese Atmosphäre atmen darf, muß auch zart und weich werden” [9]. Як пише Паула Модерзон-Бекер, Г. ам Енде з м'якою душею митця і з досить суворим, подібним до Дюрерівського,

Донателівського та Ботічелівського відчуттям форми, відчував кожне коливання душі своєї дружини, розумів невимовлене та відповідав на це невимовлене належним чином, не промовляючи жодного слова: “Er ist eine weiche Künstlerseele mit strengem, keuschem Formensinn. Dürer und Donatello, Botticelli, die liebt er. Die hängen in schönen ernsten Rahmen an seinen Wänden. Und er lauscht den Schwingungen der andern Seele. Er versteht das Unausgesprochene und antwortet unausgesprochen” [9]. На її думку, цей мовчазний діалог і надавав сенс його коханню та життю: “Dieses Zwiegespräch bringt das ganze Sein in liebliche Schwingungen” [9].

Тож у шлюбі Паула Модерзон-Бекер високо цінувала кохання, засноване на близькості душ і взаєморозумінні, чого вона шукала і в майбутньому чоловікові, Отто Модерзоні. В щоденниковому записі з Ворпсведе, влітку 1897 р., після їхньої першої зустрічі, вона із симпатією описувала його як високого чоловіка з рудою бородою, одягненого в коричневий костюм: “Dann ist da noch der Modersohn. Ich habe ihn nur einmal gesehen und da auch leider wenig gesehen und gar nicht gefühlt. Ich habe nur in der Erinnerung etwas Langes in braunem Anzuge mit rötlichem Bart” [9].

Однак як художницю її привабили його сповнені глибини та настрою пейзажі зі спекотним осіннім сонцем або з таємничо-солодким вечором: “Seine Landschaften, die ich auf den Ausstellungen sah, hatten tiefe Stimmung in sich. Heiße, brütende Herbstsonne, oder geheimnisvoll süßer Abend” [9]. Як зазначала Паула в щоденниковому записі від 30 березня 1899 р., саме його пейзажі з каналами та березами створювали затишок у його ательє: “Schon der Raum hatte etwas so fein Gemütliches. Überall mit den Augen auf Modersohnsche Birken und Kanäle zu stoßen, das ließ ich mir gefallen” [9].

Подальші щоденникові записи не розповідають про виникнення кохання між ними та про їхнє весілля, однак у них ідеться про її нещасливе заміжжя, наприклад, у записі, датованому Великоднім тижнем 1902 р., вона пише про те, що часто плаче: “In meinem ersten Jahre der Ehe habe ich viel geweint und es kommen mir die Tränen oft wie in der Kindheit jene großen Tropfen” [9].

У щоденниковому записі від 31 березня 1902 р. прямо називаються причини цього нещасливого заміжжя – нерозуміння та втрата ілюзії про те, що знайшла споріднену душу: “Es ist meine Erfahrung, daß die Ehe nicht glücklicher macht. Sie nimmt die Illusion, die vorher das ganze Wesen trug, daß es eine Schwesterseele gäbe” [9].

Самотності у шлюбі Паула торкається і в щоденниковому записі від 2 травня 1902 р., де розмірковує над словами Р.М. Рільке про те, що обов’язком подружжя є обопільне збереження обопільної самотності. Як молода дружина, вона намагається зрозуміти, про яку саме самотність ідеться – поверхневу чи справжню: “Sind denn das nicht oberflächliche Einsamkeiten, die man bewachen muß? Liegen die wahren Einsamkeiten nicht völlig offen und unbewacht?” [9]. На її думку, вихід із неї – це не очікування допомоги від партнера, а власна зміна: “Aber das Warten ist vielleicht nur Schwäche, und es dient ihr zur Stärke, daß keiner kommt. Denn dieses Alleinwandeln ist gut und zeigt uns manche Tiefen und Untiefen, deren man mit zweien nicht so gewahr würde” [9]. Паула усвідомлювала, що подальше родинне життя буде важким, сповненим внутрішньої боротьби, але все ж сподівалася на щасливе майбутнє з чоловіком: “Bis jetzt, der Anfang, war leicht. Nun kommt es wohl schwerer und mit manchem inneren Ringen. Die Netze auswerfen, das tut mancher, aber dann auch einen Fischzug tun!” [9].

Про успішне подолання кризи в родинному житті свідчить щоденниковий запис від 29 травня 1902 р., де художниця ділилася своїми враженнями від того, як позувала власному чоловікові для картини у трьох сукнях – рожевій, блакитній і білій, весільній. При цьому вона почувалася природно й насолоджувалася вітерцем, сонячним світлом і свіжим повітрям: “Ich stand aber in der Sonne. Und wenn dann die Ahnung eines Windes mir über den bloßen Nacken strich, so lächelte ich ein wenig, und meine Augen, die sich vor der Sonnenhelligkeit ganz geschlossen hatten, lüfteten sich auf Augenblicke ...” [9]. Як справжня художниця вона розглядала гру світла й тіні від лісової піщинки на своїх руках: “Um mich herum im Grase war es besät mit weißen Sternmieren. Ich pflückte eine Handvoll und betrachtete sie auf der hellen Luft und das Spiel ihres Schattens auf meinem Arm” [9]. Ці заняття улюбленим мистецтвом разом із чоловіком привели її в замріяний стан: “Ich träumte im Wachen und sah wie aus einem zweiten Leben meinem Leben zu” [9].

Про зближення з чоловіком свідчить і щоденниковий запис від 3 червня 1902 р., в якому згадується й їхнє сумісне читання книги Ф. Сервеса про художника Дж. Сегантіні. Отто Модерзон захоплювався його технікою живопису, де, як у мозаїці, виникає рух у фарбі, що наче світиться. Паула також мріяла про рух фарб, про вібрацію однієї речі через іншу: “Auch ich träume von einer Bewegung in der Farbe, von einem gelinden Schummern,

Vibrieren, ein Schummern des einen Gegenstandes durch den andern” [9]. Для досягнення такого ж ефекту вона, на відміну від свого чоловіка, обрала б техніку малювання з використанням підкладки, наприклад, малювала б на золотому фоні: “Auch ich glaube, daß, wenn ich weiter fortgeschritten sein werde, ich meinen Bildern eine größere Lebenskraft geben möchte. Das werde ich aber versuchen, durch die Unterlage zu tun. Später möchte ich auch einmal versuchen, auf Goldgrund zu malen” [9].

Як показали подальші події, шлюб Паули з Отто Модерзоном усе ж розпався, проте листування між ними не припинилося, у щоденниковому записі від 26 травня 1906 р. вона метафорично, через два різні світи в яких вони опинилися після розлучення, передала свої враження від його листів: “Wenn Ottos Briefe zu mir kommen, so sind sie wie eine Stimme von der Erde und ich selbst bin wie eine, die gestorben ist und in seligen Gefilden weilt und diesen Erdschrei hört” [9].

Отже, у своїх щоденникових записях Паула Модерзон-Бекер відверто розповідала про своє нещасливе заміжжя, спричинене незбігом її очікувань від ідеального для неї шлюбу з колегою-митцем та реальним життям з Отто Модерзоном, сповненим нерозумінням і неприйняттям її творчої особистості.

З темою шлюбу пов’язана і тема «*материнства*», в щоденникових записях Паули Модерзон-Бекер ідеться насамперед про жіночі моделі, яких вона обирала для своїх картин. Наприклад, у щоденниковому записі від 29 жовтня 1898 р. вона описувала, як двічі малювала молоду мати, що годує дитину, при цьому її вразила не стільки модель, скільки її мистецьке відчуття від цієї досить звичайної на селі сценки: “Ein süßes Weib, eine Caritas. Sie nährte den großen einjährigen Bambino. Und das vierjährige Mädel mit den trotzigsten Augen, die haschte und griff nach der Brust, bis sie sie bekam” [9]. Для Паули цей прояв материнства подібний героїчному вчинку, адже мати дає життя своїй дитині та жертвує своєю молодістю й силою природно, без позування: “Und das Weib gab sein Leben und seine Jugend und seine Kraft dem Kinde in aller Einfachheit, und wußte nicht, daß es ein Heldenweib war” [9]. Ця сценка настільки приємна для неї, що вона хотіла малювати її безліч разів: “Ich habe wieder meine junge Mutter gezeichnet. Diesmal draußen in freier Luft. Sie ist in jeder Stellung lieblich und man möchte hundert Bilder

von ihr machen. Wenn man das erst könnte!” [9].

У щоденниковому записі від 15 грудня 1898 р. описана пані Майер, яка відсиділа чотири тижні у в’язниці через погане поводження з позашлюбною дитиною. Однак ця не дуже добра мати вразила Паулу своєю природною чуттєвістю та цнотливістю, що художниця вважала справжнім у мистецтві: “Diese Sinnlichkeit hat mir etwas von der großen Mutter Natur mit den vollen Brüsten. Und Sinnlichkeit, Sinnlichkeit bis in die Fingerspitzen, gepaart mit Keuschheit, das ist das Einzige, Wahre, Rechte für den Künstler” [9].

Нових відтінків тема материнства набуває після одруження, наприклад, у щоденниковому записі, датованому осінню 1902 р., вона згадує, як приймала ванну з падчеркою Елізабет, яка спитала у неї про її груди: “Ich nahm heute ein warmes Bad. Da war mir so wohlig. Klein Elsbeth half mir. Sie tippte auf meine Brüste und fragte, was das sei. Ja Kind! Das sind Mysterien” [9].

Цей зовнішній прояв материнства сповнений для Паули чимось містичним, загадковим, продовженням цього є її роздуми щодо прочитаного стосовно поступового переміщення серця ембріона з голови до грудей: “Heute las ich, daß in den ersten Stadien des Menschenembryo sein Herz im Kopf sitze und erst allmählich in die Brust rutsche. Mir ist es ein süßer Gedanke, daß sie so nebeneinander geboren sind, Herz und Verstand” [9]. Вона вірить у це, бо за її досвідом і мистецькою логікою серце та розум нерозривні: “Das bestätigt mein Gefühl. Ich kann sie bei mir meist nicht voneinander trennen” [9].

Відповідно, тема материнства трактується художницею не як щастя стати матір’ю і повністю самореалізуватися як жінка, а крізь значущість материнства для її мистецтва та для її творчої самореалізації.

**Висновки.** Отже, щоденникові записи Паули Модерзон-Бекер засвідчують її сталий інтерес до «фемінної» тематики, у пошуку відповідей на болючі для неї питання щодо жіночої дружби або щасливого заміжжя вона зверталася до митців, яких як творчих особистостей вона вважала взірцем для себе. Цей шлях пізнання інших дав їй можливість пізнати себе, усвідомити, що саме мистецтво є сенсом її життя, тому перспективу подальших досліджень убачаємо у вивченні «маскулінної» тематики щоденникових записів Паули Модерзон-Бекер, представлених у тематичному блоці «мистецтво».

**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:**

1. Аристархова О. Языковые особенности дневников русских философов : автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Москва, 2014. 27 с.
2. Варикаша М. Гендерний дискурс у літературі Non-Fiction (на матеріалі щоденників письменників першої половини ХХ століття) : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2009. 24 с.
3. Джигун Л., Мацько В. Зображально-виражальні аспекти наративу в щоденникові. *Філологічний дискурс : збірник наукових праць / Ін-т літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України ; Хмельн. гуманітарно-пед. акад. ; голов. ред. В. Мацько. Хмельницький, 2018. Вип. 7. С. 68–83.*
4. Кальщикова Т. Дневник как вид коммуникативной деятельности : (на материале Дневника А. Блока) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Нижний Тагил, 2012. 24 с.
5. Кирилюк О. Основи психолінгвістичного дослідження безадресатного письмового дискурсу (на прикладі щоденникових записів В. Винниченка). *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка* : зб. наук. пр. Кіровоград, 2014. Вип. 128. С. 197–200.
6. Сирко І. Актуальні парадигми сучасного щоденниковознавства. *Рідне слово в етнокультурному вимірі* : зб. наук. пр. Дрогобич. Посвіт, 2015. С. 419–426. Степаненко М., Дейна Л.. Суб'єктивна та об'єктивна оцінка в українському щоденниковому дискурсі. *Дивосвіт*. Полтава, 2018. 263 с.
7. Танчин К. Щоденник як форма самовираження письменника : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Тернопіль, 2005. 20 с.
8. Modersohn-Becker, Paula Briefe und Tagbuchblätter. URL: [gutenberg.spiegel.de/buch/briefe-und-tagbuchblaetter-10699/1](http://gutenberg.spiegel.de/buch/briefe-und-tagbuchblaetter-10699/1) (дата звернення: 21.10.2019).

УДК 811.111'37

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.13-2.25>

**MAIN THEMATIC GROUPS OF THE CONTEMPORARY AUSTRALIAN SLANG**

**ОСНОВНІ ТЕМАТИЧНІ ГРУПИ СУЧАСНОГО АВСТРАЛІЙСЬКОГО СЛЕНГУ**

**Naumenko L.P.,**

*orcid.org/0000-0002-4325-1673*

*Doctor of Philological Sciences,*

*Professor of the Department of Methodology of Teaching Ukrainian and Foreign Languages and Literatures*

*Institute of Philology*

*Taras Shevchenko National University of Kyiv*

**Bilas L.M.,**

*orcid.org/0000-0002-5514-9799*

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,*

*Associate Professor of the Department of English Philology*

*and Cross-Cultural Communication*

*Institute of Philology*

*Taras Shevchenko National University of Kyiv*

The article focuses on the study of Australian slang (*Ausie slang, strine, also Ozspeak*) as a social-cultural phenomenon in the Ukrainian and foreign scholarly works, exploration of definitions and meanings of words in authentic dictionaries of Australian slang, finding out its major thematic groups. By means of lexical semantic analysis of descriptions of slang nominations in the contemporary lexicographical works and in the open Internet resource, the authors differentiated sixteen main thematic groups which are organised on the basis of the general notions: 'people', 'territory', 'money', 'politics', 'military matters', 'sports and games', 'profession', 'clothes', 'food', 'alcohol', 'drugs', 'sex', 'disease', 'vehicle', 'animal', 'period of time'. Among the above mentioned thematic groups six of them have been considered in the article as the most frequently used and socially oriented. They are marked by the following slang names: *Aussie, Australian toponymics, money, political and social life, military matters, sports and games* and illustrated by corresponding lexical units. The illustration material is represented by slang names in the form of nouns of different types and noun phrases. The methodological background of the research is based on the latest lexicological studies of Australian variant of English, regional and local peculiarities of Australian slang, and theoretical works in lexical semantics and semasiology. The method of entry definitions, comparative, componential and lexical-semantic analyses have been applied in the study. The conducted research has permitted to make a well-founded conclusion about Australian slang as a lexical system which originated